

**Επιμόρφωση εκπαιδευτικών
Β' Γυμνασίου
στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα**

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας

25-27 Ιουνίου 2012

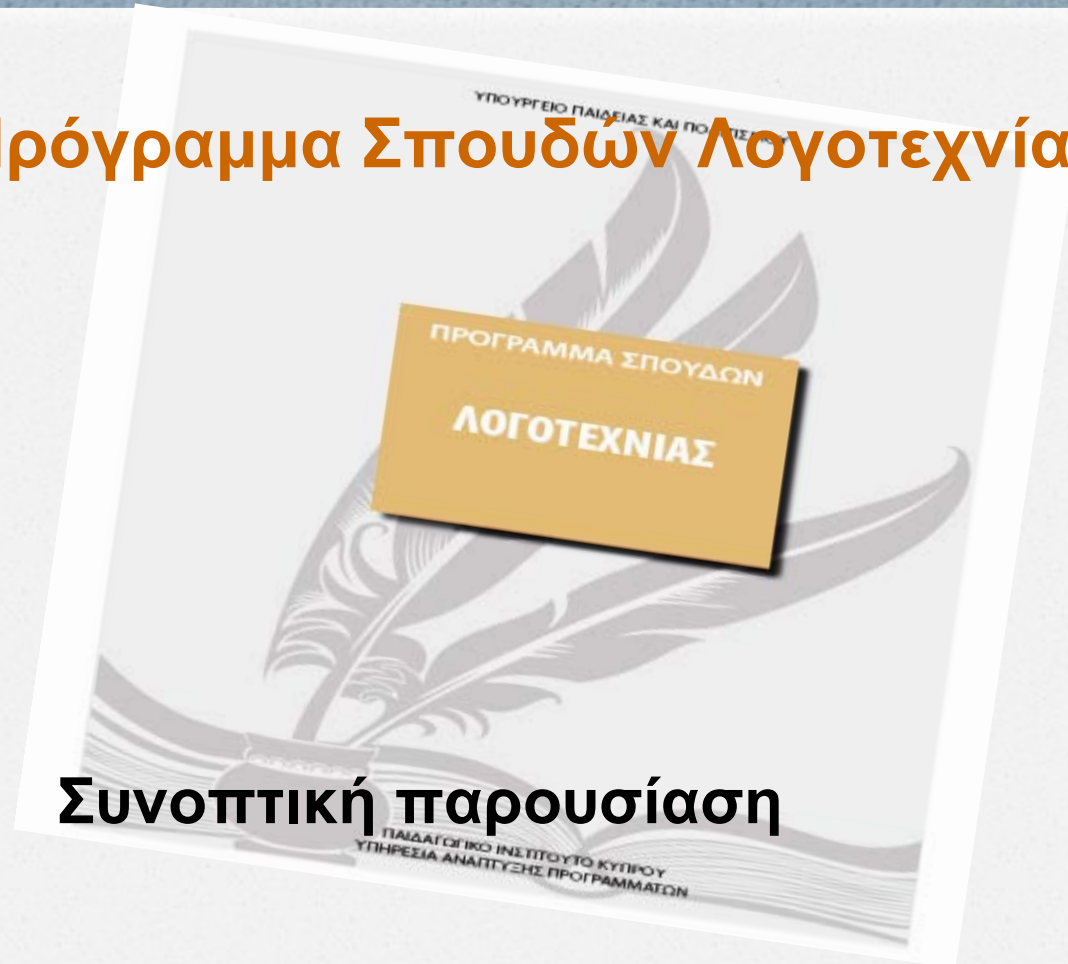
Οργανόγραμμα σεμιναρίου (α)

- ο Ενημέρωση για το νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας - συζήτηση:
 - ο Καινοτομίες - emphάσεις - μεθοδολογία
 - ο Θεματικές ενότητες - Λογοτεχνικός γραμματισμός
 - ο Δημιουργική γραφή - Λέσχη ανάγνωσης
 - ο Αξιολόγηση
- ο Οδηγός εκπαιδευτικού
- ο Ατομικός προγραμματισμός
- ο Ιστοσελίδα Λογοτεχνίας Μ.Ε.

Οργανόγραμμα σεμιναρίου (β)

- ο Παρουσίαση ενότητας Β΄ Γυμνασίου «Λογοτεχνία και Οικολογία»:
 - ο Φιλοσοφία και διάρθρωση ενότητας: υποενότητες και επιμέρους πτυχές
- ο Νέο διδακτικό υλικό:
 - ο Προτεινόμενα κείμενα
 - ο Ερωτήσεις – δραστηριότητες
 - ο Υποστηρικτικό – συμπληρωματικό υλικό

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας

Συνοπτική παρουσίαση

Οι βασικές καινοτομίες του νέου Π.Σ.Λ.

- ο Οικονομικότερη & εξορθολογισμένη οργάνωση της ύλης - αναδιάρθρωση του περιεχομένου (ανά θεματικούς «άξονες»)
- ο Ισόρροπη παρουσίαση του περιεχομένου μαζί με στοιχεία της λογοτεχνικής θεωρίας (λογοτεχνικός γραμματισμός)
- ο «Συνομιλία» κειμένων – συνανάγνωση /συγκριτική εξέταση
- ο Συνάρτηση με δείκτες επιτυχίας (ανά επίπεδο τάξεων) - ερωτήσεις /δραστηριότητες κλιμακούμενης δυσκολίας (= εμφάθυνσης)

Άλλα στοιχεία - emphάσεις

- ο Επικαιροποίηση – σύνδεση με ζώσα πραγματικότητα των μαθητών
- ο Άνοιγμα σε συγγενείς παραδόσεις και σε άλλες μορφές τέχνης
- ο Δημιουργική γραφή και ανάγνωση - καλλιέργεια φιλιαναγνωσίας
- ο Χρήση της διδακτικής «τεχνολογίας»: λειτουργική ένταξη των Τ.Π.Ε., στοχευμένα και με μέτρο.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

- **Συνεργατικές & βιωματικές μορφές μάθησης:**
μαθητοκεντρικό μοντέλο διδ/λίας,
ομαδοσυνεργατική μάθηση, αρχή του
«εποικοδομισμού», πρακτική της «ενσυναίσθησης»,
τάξη-«εργαστήριο».
- **«Ολιστική» γνώση & «διαθεματικότητα»:**
συνέργειες και ωσμώνσεις μεταξύ των διαφόρων
γνωστικών αντικειμένων, καθώς επίσης με άλλες
μορφές τέχνης /δημιουργικής έκφρασης
- **Αρχή της «παιδαγωγικής διαφοροποίησης»:**
διδασκαλία προσανατολισμένη [=
ευαισθητοποιημένη] στο επίπεδο ετοιμότητας κάθε
παιδιού.

Διάρθρωση νέου Π.Σ.Λ.

Θεματικές ενότητες Α' Γυμνασίου

∞ **Παιδικά - σχολικά χρόνια** (η σχολική ζωή χτες και σήμερα – η «Εδέμ» της παιδικής ηλικίας)

➔ αντιστοίχιση με θεματικό άξονα: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

∞ **Λαϊκή παράδοση και λογοτεχνία** (θρύλοι /μύθοι /παραμύθια – δημοτικό & λαϊκό τραγούδι)

➔ αντιστοίχιση με θεματικό άξονα: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ /ΙΣΤΟΡΙΑ

∞ **Χιούμορ και Λογοτεχνία**

➔ αντιστοίχιση με ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑ, ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ /ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διάρθρωση νέου Π.Σ.Λ.

Θεματικές ενότητες Β' Γυμνασίου

∞ **Λογοτεχνία και Οικολογία**

⇒ αντιστοίχιση με ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

∞ **Το ταξίδι στη Λογοτεχνία** (κυριολεκτικά και μεταφορικά)

⇒ αντιστοίχιση με ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΗ /ΦΑΝΤΑΣΙΑ /ΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

∞ **Ανθρώπινες σχέσεις – Ανθρώπινοι χαρακτήρες** (συγχρονική διάσταση)

⇒ αντιστοίχιση με θεματικό άξονα: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Διάρθρωση νέου Π.Σ.Λ.

Θεματικές ενότητες Γ' Γυμνασίου

∞ Ο τόπος μου και οι άνθρωποι

⇒ αντιστοίχιση με θεματικούς άξονες: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ /– ΚΟΙΝΩΝΙΑ /– ΦΥΣΗ

∞ Οικουμενικές αξίες και Λογοτεχνία (ανθρώπινα δικαιώματα και αξίες του «ενεργού πολίτη»)

⇒ αντιστοίχιση με ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

∞ Λογοτεχνία και Εφηβεία (η σχέση με τον άλλο και με τον εαυτό)

⇒ αντιστοίχιση με ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Διάρθρωση νέου Π.Σ.Λ.

Θεματικές ενότητες Α' Λυκείου

∞ **Η αγάπη – Ο έρωτας** (η σχέση με τον άλλο: ο «άλλος» ως εαυτός, δικός μου άνθρωπος)

➔ αντιστοίχιση με θεματικό άξονα: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

∞ **Εγώ, ο Άλλος** (η σχέση με τον εαυτό υπό το πρίσμα του «άλλου»)

➔ αντιστοίχιση με θεματικό άξονα: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

∞ **Σάτιρα και σατιρικά κείμενα**

➔ αντιστοίχιση με θεματικούς άξονες: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑ, ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ /– ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λογοτεχνικός γραμματισμός

Γνωστικό περιεχόμενο - Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

A' & B' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (1)

Γραμματική» της λογοτεχνικής γλώσσας

- ☞ **ποιητικός λόγος:** η σύνταξη των ποιητικών «προτάσεων» (ο κανόνας της «ισομετρίας» [συμμετρίας] μορφής & περιεχομένου – “ασύμμετρες” ποιητικές συντάξεις (υπερβατό, επίταξη επιθέτου, διασκελισμός...).
- ☞ **αφηγηματικός λόγος:** τα «γραμματικά πρόσωπα» της αφηγηματικής γλώσσας: το εγώ του αφηγητή, το εσύ του αποδέκτη, το αυτός/-ή/-ό περί ου ο λόγος – τα “δομικά” υλικά του αφηγηματικού κόσμου: ιστορία (story), πλοκή (plot), επεισόδια (της «δράσης»), μοτίβα (leit-motivs) που χαρακτηρίζουν το ποιόν και τη δράση των ηρώων.

Λογοτεχνικός γραμματισμός

A' & B' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (2)

Θεωρία των λογοτεχνικών ειδών

- ∞ είδη της λαϊκής στιχουργικής παράδοσης: το δημοτικό τραγούδι, η ποιητάρικη παράδοση, το ρεμπέτικο τραγούδι, λαϊκά στιχουργήματα σήμερα → ομοιότητες / διαφορές στη θεματική, στη μορφή, στους εκφραστικούς τρόπους, σε συνάρτηση με το πολιτισμικό περιβάλλον παραγωγής τους
- ∞ παραπληρωματικά είδη της αφηγηματικής παράδοσης: μύθοι, παραμύθια.
- ∞ ποίηση «του εμείς» (διδασκτική / επική-ηρωική) # ποίηση «του εγώ» (λυρική)
- ∞ αφήγηση «του εμείς» (σύσταση συλλογικότητας) # αφήγηση «του εγώ» (αναφορά εις εαυτόν)

Λογοτεχνικός γραμματισμός

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ & Α' ΛΥΚΕΙΟΥ (1)

«Γραμματική» της λογοτεχνικής γλώσσας

- ❑ **ποιητικός λόγος:** η ποιητική «λέξη»/σημασία & το ποιητικό «λεξιλόγιο» (το ποιητικό σύμβολο ως εμπλουτισμένο γλωσσικό «σημείο» – η λογοτεχνική μεταφορά (και συναφή σχήματα λόγου, π.χ. παρομοίωση, μετωνυμία, συνεκδοχή) – το ποιητικό «νόημα»: *συγκινησιακή αλληλουχία*)
- ❑ **αφηγηματικός λόγος:**
 - ❑ το «αντικείμενο» του αφηγείσθαι: το πρόσωπο = αφήγηση «πρώτου» ή «τρίτου» προσώπου και το πράγμα = αφήγηση «γεγονότων»-«λέξεων» ≠ αφήγηση «σκέψεων/αισθημάτων», ψυχαφήγηση
 - ❑ οι λειτουργίες του «βλέπειν» και του «λέγειν» (εστίαση και φωνή), σε σύγκριση/αντιδιαστολή με τη γλωσσική (επικοινωνιακή) τους χρήση – χρόνος της «αφήγησης» & χρόνος της «δράσης» – αφηγηματικές τεχνικές (που σχετίζονται με τον χρόνο): αναχρονισμοί, προοικονομία, επιτάχυνση, επιβράδυνση, επαναληπτικότητα κτλ.

Λογοτεχνικός γραμματισμός

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ & Α' ΛΥΚΕΙΟΥ (2)

Θεωρία των λογοτεχνικών ειδών

- ❑ παραδοσιακή ≠ νεωτερική ποίηση (βασικές διαφορές σε επίπεδο μορφής και περιεχομένου)
- ❑ γραμματολογικά είδη αφηγηματικής πεζογραφίας (μυθιστόρημα/διήγημα: «επιστολικό», «ιστορικό», «ηθογραφικό», αναδρομικό «αυτοβιογραφικό», «νατουραλιστικό», «κοινωνιστικό» κ.ά.)
- ❑ είδη & τρόποι της “παιγνιώδους” λογοτεχνίας (=κώδικες αμφισημίας/ανατροπής: χιούμορ, παρωδία, σάτιρα, ειρωνεία)

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

- Η δεξιότητα αυτή απαιτείται να είναι **καθοδηγούμενη** από τον διδάσκοντα, μέσα από στάδια μεθοδευμένης ανάπτυξης, και σε κάθε περίπτωση, οφείλει να είναι **προαιρετική** υπό δύο έννοιες:
 - να μη λειτουργεί καταναγκαστικά για τους μαθητές, και
 - από την άλλη, να μη καταπιέζεται, αλλά να ενισχύεται από τον/την εκπαιδευτικό, στη συχνότητα και στον βαθμό που οι ίδιοι οι μαθητές/-τριες αισθάνονται την ανάγκη να εκφραστούν δημιουργικά

Λογοτεχνικό βιβλίο – Λέσχη ανάγνωσης

- Η διδασκαλία στην τάξη ενός και μοναδικού λογοτεχνικού βιβλίου θα αντικατασταθεί σταδιακά από την τάξη-«λέσχη ανάγνωσης», με σκοπό μια πιο ουσιαστική καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας των μαθητών.
- Η λέσχη ανάγνωσης θα εκτείνεται σε όλη τη σχολική χρονιά και τα λογοτεχνικά βιβλία θα σχετίζονται με την εκάστοτε θεματική ενότητα.
- Για περαιτέρω διευκρινίσεις, βλ. «Η τάξη ως λέσχη ανάγνωσης – λογοτεχνικό εργαστήριο» στην ιστοσελίδα Λογοτεχνίας
http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/leschi_anagnosis.html
- Επιπρόσθετα, για τη μεταβατική περίοδο των δύο επόμενων ετών, βλ. πρόσφατες οδηγίες στο «Λέσχη ανάγνωσης – επιλογή λογοτεχνικού βιβλίου στο Γυμνάσιο» (ό.π.)

Αξιολόγηση

- ο Στόχος της αξιολόγησης είναι η ανατροφοδότηση της διδασκαλίας, έτσι ώστε η μάθηση να γίνεται όλο και πιο αποτελεσματική. Κατά συνέπεια, οφείλει να είναι **καθημερινή** και **διαγνωστική**.
- ο Προβλέπονται διάφορες μορφές αξιολόγησης των οποίων πρέπει να γίνεται συστηματική χρήση, και δεν θα πρέπει να παραλείπεται, σε κατάλληλο χρόνο, η ανάληψη πιο σύνθετων εργασιών τύπου **project**, ατομικών και ομαδικών, με την πρόσφορη αξιοποίηση και των Τ.Π.Ε.

Αξιολόγηση

Με το εξεταστικό δοκίμιο επιδιώκονται:

- ο η ισόρροπη ανάδειξη γνωστικού, αξιακού περιεχομένου και δεξιοτήτων λογοτεχνικού γραμματισμού,
- ο χρήση άγνωστων λογοτεχνικών κειμένων (κείμενα τα οποία δεν διδάχτηκαν στους μαθητές) σε συνεξέταση με κείμενα που έχουν διδαχτεί,
- ο ερωτήσεις που να ανταποκρίνονται στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών.
- ο ερωτήσεις ανάλυσης και συνδυασμού μεταξύ των κειμένων (διδασκόμενων και μη),

Αξιολόγηση

- ο Για περισσότερες διευκρινίσεις, αναφορικά με τις αρχές αξιολόγησης και σύνταξης εξεταστικών δοκιμίων, βλ. σχετικό σύνδεσμο στην ιστοσελίδα Λογοτεχνίας: <http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/axiologisi.html>.
- ο Εδώ βρίσκονται αναρτημένα και δείγματα εξεταστικών δοκιμίων (τετραμήνου και τελικών εξετάσεων)

Οδηγός εκπαιδευτικού

Περιλαμβάνει:

- διευκρινίσεις για τους προγραμματισμούς και την αξιολόγηση,
- τη χαρτογράφηση του υλικού των έως τώρα υφιστάμενων εγχειριδίων,
- οδηγίες για το σύνολο του εκπαιδευτικού υλικού (χαρτογραφημένου και νέου, καθώς και πρόσθετων πηγών εξεύρεσης υλικού).

Προσοχή!

- Δεν πρέπει να θεωρηθεί ως ένας κλειστός «κατάλογος», αλλά ως αφετηρία, ως μια βάση υλικού.

Προγραμματισμός

- Παύουν να ισχύουν οι προγραμματισμοί του Υ.Π.Π.
- Οι συνδιδάσκοντες σε κάθε σχολείο θα επιλέγουν καταρχάς ένα κοινό σώμα κειμένων και από τις τρεις θεματικές ενότητες που δεν θα υπερβαίνει το 1/3 του συνόλου (περίπου 20 διδακτικές περιόδοι).
- Τα υπόλοιπα λογοτεχνικά κείμενα θα επιλέγονται από κάθε φιλόλογο με βάση την παιδαγωγική αρχή της διαφοροποίησης.
- Επομένως, κάθε φιλόλογος θα εκπονεί έναν **ατομικό προγραμματισμό** –στον οποίο θα συμπεριλαμβάνει και το κοινό σώμα κειμένων– τον οποίο θα παραδίδει στον συντονιστή του μαθήματος.

Ιστοσελίδα Λογοτεχνίας Μ.Ε.

- ο <http://www.moec.gov.cy> > Εκπαιδευτικό σύστημα > Μέση Εκπαίδευση > Εκπαιδευτικό υλικό > Νέα Ελληνικά > Λογοτεχνία
- ο ή απευθείας στο:
http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/the_mata/logotechnia/index.html

Ομάδα εργασίας για το Π.Σ.Λ.

- ο **Επιστημονική υπεύθυνη:** Αφροδίτη Αθανασοπούλου, Επ. Καθηγήτρια ΝΕ Φιλολογίας Παν/μίου Κύπρου
- ο **Σύνδεσμος - Επιθεωρητής:** Λοΐζος Αναστασιάδης, Ε.Μ.Ε. Φιλολογικών
- ο **Φιλολόγοι – Υποστηρικτές του Π.Σ. Λογοτεχνίας:**
 - ο Βασιλική Σελιώτη, Γραφείο Α.Π.
 - ο Αλέξανδρος Μπαζούκης, Υ.Α.Π. - Γραφείο Α.Π.
 - ο Γιώργος Μύαρης Υ.Α.Π.
 - ο Σόνια Κούμουρου, Σύμβουλος Υ.Π.Π.
 - ο Μαρία Παπαλεοντίου, Π.Ι.